

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРАСНОГРАДСЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ
«ХАРКІВСЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ»
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор

_____Сергій РЯБОКІНЬ

«04» червня 2024 року

ОСНОВИ МЕДІАГРАМОТНОСТІ

ПРОГРАМА

освітнього компонента

підготовки фахового молодшого бакалавра

галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

спеціальність 014 Середня освіта

спеціалізація 014.11 Фізична культура

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Красноградським педагогічним фаховим коледжем Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: **Весельська Тетяна Володимирівна**, викладач циклової комісії фізико-математичних дисциплін, інформатики, трудового навчання, технологій та мистецтва Красноградського педагогічного фахового коледжу Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради, спеціаліст вищої категорії

Схвалено на засіданні Науково-методичної ради Красноградського педагогічного фахового коледжу Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради «04» червня 2024 року. Протокол № 4

ВСТУП

Програма вибіркового освітнього компонента «Основи медіаграмотності» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки «Середня освіта (Фізична культура)» за освітньо-професійним ступенем фаховий молодший бакалавр (ВК 5).

Програма призначена для здобувачів освіти фахового педагогічного коледжу і передбачає підготовку майбутніх педагогів до безпечної та ефективної взаємодії із системою мас-медіа, свідомого медіаспоживання, сприйняття медіапродуктів згідно з критичним мисленням.

Предмет вивчення освітнього компонента є важливим для розуміння та критичного мислення щодо медіазасобів. Він містить навички аналізу, оцінки та використання різних форм медіа, таких як газети, телебачення, радіо, інтернет та соціальні мережі, що допомагає розвинути у педагогів здатність розрізняти правдиву інформацію від маніпулятивної, розуміти, як працюють медіа та їхній вплив на суспільство, а також етичне використання медіа інструментів.

Міждисциплінарні зв'язки: історія України, психологія, основи філософських знань та соціології, правознавство.

Програма складається з таких змістових модулів:

1. Вступ до медіаосвіти та медіаграмотності.
2. Дезінформація та маніпуляції.

1. Мета та завдання освітнього компонента

1.1. **Мета** викладання освітнього компонента «Основи медіаграмотності» є розвиток компетентностей в галузі медіаосвіти та медіаграмотності з метою розв'язання медіапедагогічних проблем, розвиток критичного мислення (критичного бачення), формування правильного сприйняття конкретних явищ, категорій, понять, ідей, дійсності тощо та коригування інформації, отриманої з відкритих джерел та інтернет-ресурсів задля викриття прихованого змісту окремих фактів та усунення негативного впливу на свідомість громадян.

1.2. Основними завданнями вивчення освітнього компонента «Основи медіаграмотності» є:

- критично мислити (бачити, оцінювати) медіатексти різних форм і жанрів;
- оцінювати медіаповідомлення у відповідному середовищі;
- розуміти історичний, економічний, художній, мистецький, правовий та інші контексти, подані в повідомленнях;
- розуміти відтінки в поданні інформації та відмінності в поданні інших повідомлень, іншої інформації на одну і ту ж тему;
- робити висновки про сильні та слабкі сторони повідомлення;
- вміти виявляти, хто дістає користь від тих чи інших медіаповідомлень;

- розуміти загальні принципи, засоби, методи збору, узагальнення та використання аудіовізуальної й друкованої інформації;
- основні аспекти доступу до медіа (навчання, розваги тощо);
- вміння обирати засіб і форму медіа для створення власних медіатекстів.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі освіти повинні опанувати програмними компетентностями:

Перелік програмних компетентностей, що набуватимуться:

Інтегральна компетентність (ІК) Вміти розв'язувати спеціалізовані задачі в галузі середньої освіти та педагогіки або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів педагогічних наук та може характеризуватися певною невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль інших осіб у визначених ситуаціях.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК5 Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК7 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК8 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

Спеціальні компетентності (СК):

СК14 Здатність до формування в учнів відповідального ставлення до інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій та безпечного їх використання.

СК15 Здатність до попередження булінгу та протидії різним проявам насильства.

Очікувані результати навчання (РН):

РН9 Використовувати ефективні форми, засоби та стратегії комунікації з батьками, колегами, іншими фахівцями.

РН13 Формувати в учнів здатність до конструктивної міжособистісної взаємодії.

РН14 Формувати в учнів здатність використовувати інформаційно-комунікаційні та цифрові технології для вирішення навчальних завдань.

PH15 Застосовувати основні стратегії поведінки щодо попередження булінгу та протидії різним проявам насильства.

На вивчення програми відводиться 60 годин /2,0 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Вступ до медіаосвіти та медіаграмотності.

Тема 1. Сутність і зміст медіаосвіти, медіаграмотності. Комунікація, інформація, медіа.

Місце медіа та інформації у сучасному світі. Мас-медіа, комунікація, журналістика, медіаконтент. Поняття «медіаосвіти» і «медіаграмотності».

Тема 2. Види медіа та їх розвиток. Професійні стандарти в медіа. Традиційні медіа. Редакційна політика і новинна грамотність.

Преса, фото, реклама. Радіо, кіно, телебачення. Інтернет, мобільний зв'язок. Свобода мас-медіа як важливий показник демократичності суспільства. Типи медіа. Суспільне мовлення. Редакційна політика. Інтерв'ю. Стандарти журналістики. Свобода преси та цензура. Оманлива аудіовізуальна інформація. Засоби масової інформації і цензура. Офіційна і прихована цензура. Подання інформації на правах реклами (прихованої реклами). Її оцінювання та сприйняття.

Тема 3. Соціальні медіа.

Соціальні медіа як джерело новин. Алгоритми та інформаційні бульбашки. Когнітивне викривлення: чому і навіщо. Мотивоване міркування та підтверджувальне упередження.

Тема 4. Медіа і демократія.

Сучасна система медіа (медіаландшафт) України: хто володіє медіа України. Вплив медіа на різні вікові категорії осіб. Рівні критичного мислення. Педагогічні аспекти аудіовізуальної грамотності. Соціально-педагогічні критерії медіа за місцем використання, змістом інформації, цілями використання, наслідками впливу на аудиторію слухачів чи особистість. Латентні функції медіа, прихований вплив на суспільну свідомість та свідомість особистості.

Змістовий модуль 2. Дезінформація та маніпуляції.

Тема 5. Неправдива інформація. Маніпуляції.

Що таке дезінформація. Маніпуляції. Заголовки та фотофейки. Виявлення ботів і тролів. «Експертна думка» та джинса. Маніпуляції з першоджерелом. Інструменти для перевірки фактів.

Тема 6. Стереотипи та «мова ворожнечі». Медійні упередження та соціальна відповідальність.

Стереотипи та мова ворожнечі, толерантність. Поняття медійних упереджень. Тролінг як форма соціальної провокації. Дотримання права людини на приватне життя. Вплив реклами на наш спосіб життя. Контроль над власними рішеннями.

Тема 7. Інформація та пропаганда.

Властивості інформації: достовірність, актуальність, повнота, точність, об'єктивність. Пропаганда та її методи. Обов'язковість посилань на джерело (зокрема первинність і вторинність джерел).

Тема 8. Аналіз медіатекстів різних видів медіа. Інформаційна гігієна та критичне мислення.

Особливості медіатекстів різних видів медіа. Критерії аналізу медіатексту. Гігієна читання та пошуку інформації в інтернеті. Критичне мислення як інструмент інформаційної гігієни.

3. Рекомендована література

1. Антоненко М. О. Медіаграмотність педагога: навч. посібник / М.О. Антоненко. – Суми: НВВ КЗ СОППО, 2019. – 100 с.
2. Бакка Т. Медіаграмотність та критичне мислення на уроках суспільствознавства: посібник для вчителя / Т. Бакка, О. Бурім, О. Волошенюк. – Київ: ЦВП, АУЛ, 2016. – 243 с.
3. Беззуб І. Медіаосвіта батьків як складова медіаосвітнього простору [Електронний ресурс] / І. Беззуб // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. – 2020. – Вип. 60. – С. 242-258. – Режим доступу: <http://surl.li/ozpse>. – Назва з екрана.
4. Головченко Г. О. Аналіз діяльності центрів медіаосвіти в Україні / Г. О. Головченко // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. – 2020. – С. 29-39. – Режим доступу: <http://surl.li/ozrdd>. – Назва з екрана.
5. Гороховський О. М. Фактчек як тренд розслідувань: можливості та перспективи: практ. посіб. / О. М. Гороховський. – Дніпро: Ліра, 2017. – 133 с.
6. Даниленко В. І. Медіаграмотність як психолого-педагогічний складник освіти. Інформаційне суспільство. Випуск 15 / Даниленко В. І., Мележик В. П., Іванов В. Ф. – Київ: 2012. – с. 30 – 33.
7. Десять порад для захисту від інформаційних маніпуляцій [Електронний ресурс] : посібник із медіаграмотності. – Режим доступу: <http://surl.li/ozrdv>. – Назва з екрана.
8. Іванов В.Ф. Інфомедійна грамотність – невід'ємна складова навчального процесу закладу вищої освіти: збірник статей / В.Ф. Іванов. – Київ: Академія української преси: Центр вільної преси, 2021. – 400 с.

9. Іванов В.Ф. Медіаосвіта та медіаграмотність: підруч. для студ. пед. колед. / В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк. – Київ: Центр вільної преси, 2014. – 431 с.
10. Іванов В.Ф Практична медіаосвіта: авторські уроки / В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк. – Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2013. – 447 с.
11. Іванов В. Ф. Практичний посібник з медіаграмотності для мультіплікаторів [Електронний ресурс] / В. Ф. Іванова. – Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2019. – 100 с. – Режим доступу: http://www.aup.com.ua/uploads/Posibnyk_z_mediagramotnosti_2019_ukr.pdf. – Назва з екрана.
12. Ісаєнко О. О. Поняттєвий апарат медіаосвітньої сфери [Електронний ресурс] / О. О. Ісаєнко // Гілея: науковий вісник. – 2018. – Вип. 128. – С. 103-106. – Режим доступу: <http://surl.li/ozrgq>. – Назва з екрана.
13. Іщенко А. Ю. Актуальні питання впровадження медіаосвіти в Україні / А. Ю. Іщенко // Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». – 2023. – № 5. – С. 9-13. – Режим доступу: <http://surl.li/ozrij>. – Назва з екрана.
14. Коропатник М. Медіаосвіта в Україні: історія і сьогодення [Електронний ресурс] / М. Коропатник // Сіверянський літопис. – 2016. – № 3. – С. 159-174. – Режим доступу: <http://surl.li/ozrmw>. – Назва з екрана.
15. Мокрогуз О. П. Конспект уроків з основ медіаграмотності для учнів загальноосвітніх шкіл / Мокрогуз О. П., Волошенюк О. В. – Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2014. – 132 с.
16. Найдьонова Л. А. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні; нова редакція / Л. А. Найдьонова, М. М. Слюсаревський. – Київ, 2016. – 16 с.
17. Покроєва Л. Д. Формування медіаграмотності педагогів: навч. посібник / Покроєва Л. Д., Акименко О. С., Алфьорова З. І. – Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2014. – 236 с.
18. Приходькіна Н. Навчальна програма з медіа- та інформаційної грамотності ЮНЕСКО [Електронний ресурс] : концептуальні основи / Н. Приходькіна // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2020. – № 1. – С. 94-103. – Режим доступу: <http://surl.li/ozrwo>. – Назва з екрана.
19. Приходькіна Н. О. Основні теоретичні концепції медіаосвіти [Електронний ресурс] / Н. О. Приходькіна // Педагогіка вищої та середньої школи. – 2016. – С. 264-277. – Режим доступу: <http://surl.li/ozryg>. – Назва з екрана.
20. Субашкевич І.Р. Формування медіаосвіченості студентської молоді: монографія / І.Р. Субашкевич – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. – 249 с.
21. Троян С. О. Медіаосвіта. Основи медіаграмотності: навч.-метод. посіб. для курсу «Основи медіаграмотності» / С. О. Троян, А. В. Ткачук – Умань, 2014. – 128 с.
22. Тулодзєцький Г. Медіаосвіта в школі та на уроці: основи і приклади / Г. Тулодзєцький, Б. Герціг, С. Графе. – Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2020. – 405 с.

23. Уварова Т. Медіаграмотність та медіакомпетентність у сучасній освіті: виклики і тенденції [Електронний ресурс] / Т. Уварова, Т. Стас // Актуальні питання гуманітарних наук. – 2020. – С. 191-197. – Режим доступу: <http://surl.li/ozrzm>. – Назва з екрана.
24. Фолькер В. Журналістика газет і журналів / Видання 2-е, перероблене / Пер. з нім. В. Климченко. – Київ: Центр вільної преси, 2017. – 377 с.
25. Шейбе С. Медіаграмотність. Критичне мислення у мультимедійному світі / С. Шейбе, Ф. Рогоу – Київ: Академія української преси: Центр вільної преси, 2017. – 319 с.
26. Шейбе С. Медіаграмотність: підручник для вчителя / Шейбе С., Фейз Рогоу. – Київ: Центр вільної преси, Академія української преси, 2014. – 319 с.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: усне та письмове опитування, тестові завдання, залік.

5. Засоби діагностики успішності навчання: контрольні питання та задачі до практичних занять, тестові завдання.

6. Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	Ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння успішно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за свідоме, правильне і повне безпомилкове застосування навчального матеріалу, виклад матеріалу впевнений, аргументований, самостійно і творчо знаходить варіативні способи використання знань в змінених ситуаціях, глибоко обґрунтовує, логічно, переконливо виконує завдання.
«добре»	Ставиться за вияв повних, систематичних знань із дисципліни, за свідоме і повне застосування навчального матеріалу з деякими неточностями в другорядному матеріалі, присутня достатня обґрунтованість, допускає незначні помилки в засвоєнні навчального матеріалу з його логічній послідовності.
«задовільно»	Ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, за свідоме відтворення вивченого матеріалу з незначними помилками, використовує знання в однотипних ситуаціях, але не може підвести знання під узагальнення, присутні деякі порушення логічної послідовності засвоєння навчального матеріалу, недостатня самостійність мислення.

«незадовільно»	Виставляється здобувачу освіти, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення, за несвідоме, механічне відтворення вивченого матеріалу, з великими помилками і прогалинами, не використовує знання в стандартних ситуаціях. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться здобувачу освіти, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ЗФПО без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.
-----------------------	---

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка ECTS	Сума балів	Оцінка за національною шкалою
<u>A</u>	90 – 100	5 (відмінно)
<u>B</u>	82 – 89	4 (добре)
<u>C</u>	74 – 81	
<u>D</u>	64 – 73	3 (задовільно)
<u>E</u>	60 – 63	
FX	35 – 59	2 (незадовільно)

7. Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

Поточне тестування								CPC	Підсумковий тест	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				10	10	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8			
10	10	10	10	10	10	10	10			

	2 КРЕДИТИ (60 год)		Накопичувальні бали / сума
	ЗМ №1	ЗМ №2	
Поточний контроль, підсумкова контрольна робота (мах = 90 б.) та самостійна робота (мах = 10 б.)			
Поточний контроль (лекції, практичні заняття)	мах 40 балів	мах 40 балів	80
Підсумкова контрольна робота (ПКР)	5 балів	5 балів	10
Самостійна робота	5 балів	5 балів	10
Усього	50	50	100
Залік		100 балів	100
Усього		100	100

Перелік тем	Поточний контроль	Підсумковий контроль	Самостійна робота	Підсумковий бал
-------------	-------------------	----------------------	-------------------	-----------------

	Практична робота (2-5 б.)	Тестовий контроль (2-5 б.)	Робота студента на занятті (16.)	Виконання тестів (5 б.)	Самостійна письмова (друкована) робота	
Змістовий модуль 1. Вступ до медіаосвіти та медіаграмотності						
Тема 1. Сутність і зміст медіаосвіти, медіаграмотності. Комунікація, інформація, медіа. Місце медіа та інформації у сучасному світі. Мас-медіа, комунікація, журналістика, медіаконтент. Поняття «медіаосвіти» і «медіаграмотності»	4	4	2			10
Тема 2. Види медіа та їх розвиток. Професійні стандарти в медіа. Традиційні медіа. Редакційна політика і новинна грамотність. Преса, фото, реклама. Радіо, кіно, телебачення. Інтернет, мобільний зв'язок. Свобода мас-медіа як важливий показник демократичності суспільства. Типи медіа. Суспільне мовлення. Редакційна політика. Інтерв'ю. Стандарти журналістики. Свобода преси та цензура. Оманлива аудіовізуальна інформація. Засоби масової інформації і цензура. Офіційна і прихована цензура. Подання інформації на правах реклами (прихованої реклами). Її оцінювання та сприйняття	4	4	2			10
Тема 3. Соціальні медіа. Соціальні медіа як джерело новин. Алгоритми та інформаційні бульбашки. Когнітивне викривлення: чому і навіщо. Мотивоване міркування та підтверджувальне упередження	4	4	2		5	15

Тема 4. Медіа і демократія. Сучасна система медіа (медіаландшафт) України: хто володіє медіа України. Вплив медіа на різні вікові категорії осіб. Рівні критичного мислення. Педагогічні аспекти аудіовізуальної грамотності. Соціально-педагогічні критерії медіа за місцем використання, змістом інформації, цілями використання, наслідками впливу на аудиторію слухачів чи особистість. Латентні функції медіа, прихований вплив на суспільну свідомість та свідомість особистості	4	4	2	5		15
Накопичувальні бали/сума	16	16	8	5	5	50
Змістовий модуль 2. Дезінформація та маніпуляції						
Тема 5. Неправдива інформація. Маніпуляції. Що таке дезінформація. Маніпуляції. Заголовки та фотофейки. Виявлення ботів і тролів. «Експертна думка» та джінса. Маніпуляції з першоджерелом. Інструменти для перевірки фактів	4	4	2			10
Тема 6. Стереотипи та «мова ворожнечі». Медійні упередження та соціальна відповідальність. Стереотипи та мова ворожнечі, толерантність. Поняття медійних упереджень. Тролінг як форма соціальної провокації. Дотримання права людини на приватне життя. Вплив реклами на наш спосіб життя. Контроль над власними рішеннями.	4	4	2			10
Тема 7. Інформація та пропаганда. Властивості інформації: достовірність, актуальність, повнота, точність, об'єктивність. Пропаганда та її методи. Обов'язковість посилань на джерело (зокрема первинність і вторинність джерел)	4	4	2		5	15
Тема 8. Аналіз медіатекстів різних видів медіа. Інформаційна гігієна та критичне мислення.	4	4	2	5		15

Особливості медіатекстів різних видів медіа. Критерії аналізу медіатексту. Гігієна читання та пошуку інформації в інтернеті. Критичне мислення як інструмент інформаційної гігієни						
Накопичувальні бали/сума	16	16	8	5	5	50
РАЗОМ	32	32	16	10	10	100